

Nokre stader er teksten litt unøyaktig, til dømes under omtalen av tilsynet sine rådgjevingsoppgåver (s.19). Der kunne det dessutan vore vist til forarbeida til endringane i tilsynsloven som kom før siste handa blei lagt på teksten i denne boka. Vidare stussar eg litt på utsegna om at eit avvik frå ei norm må vere av ein viss storleik for å vere uforsvarleg (s. 66). Eit avvik frå forsvarlegnorma må vel vere uforsvarleg, utan at det dermed er sagt at det i seg sjølv er grunn nok for tilsynet til å reagere. Eg stussar òg litt på den bastante utsegna om at sjukehusprestar fell inn under helsepersonellova (s. 31). Dette vil til dømes innebære at presten har journalføringsplikt. Det kan nok vere slik dersom presten gjev helsehjelp, men slett ikkje når han utfører oppgåver som det typisk ligg til ein prest å gjere, irekna sjelesorg.

Trykktetknisk er boka kjedeleg og lite påkosta, men slik må det kanskje også vere med ei bok som garantert vil måtte kome i mest årlege nytgåver for å vere aktuell.

Som lærebok i grunnutdanninga av helsepersonell meiner eg at boka er grei, trass i merknadene mine.

Geir Sverre Braut

Helsetilsynet
Oslo

En magisk reise i rus og litteratur

Boon M

The road of excess

A history of writers on drugs. 339 s, ill. London: Harvard University Press, 2003. GBP 19,95 ISBN 0-674-00914-2

Visste du at Alan Ginsburg måtte stanses fra å løpe naken rundt i Bostons gater etter å ha tatt LSD? Han hadde fått det for seg at han var Gud og ville spre budskapet om fred og kjærlighet. Visste du at Goethe prøvde hasj

sammen med Schiller for å utforske virkningen på vitenskap og litteratur, men fant ut at studentene skrev dårlige dikt i cannabis? Visste du at eter ble brukt av flere leger mot frigiditet på 1890-tallet? Det skulle angivelig ha en effekt mot ufrivillig barnløshet, men hadde som bivirkning nymfomani!

På bakgrunn av sitt doktorgradsarbeid har Marcus Boon skrevet en meget lærd og omfattende bok om narkotikaens og rusens plass i litteraturhistorien. Boken er spekket med informasjon og digresjoner og baserer seg på en meget omfattende lesing, som Boon turnerer med sikker oversikt og overraskende betraktninger.

De er der alle sammen: Balzac, Huxley, Proust, Wilde, Ginsberg, Bowles, Burroughs, Kerouac. Mange har erfaringer med rus, og noen har beskrevet hvordan dette var. Vi får et innblikk i hvordan rusen har innvirket på tilblivelsen av stor kunst. Og vi får et innblikk i rusens verden. Rusens verden er subjektiv, privat og preget av introspeksjon.

Bokens kanskje største styrke er at den ikke faller i noen av de tradisjonelle grøftene; moralistens som bare fordømmer og liberalistens som idealiserer. Boon turnerer dette vel, og gir oss et innblikk i fenomenet rus slik det har oppstått i historien og slik det har innvirket på litteraturen og litteraturen har innvirket på det.

I fem tettskrevne kapitler tar han oss gjennom temaer som opiat, anestesimidler, sentralstimulerende midler, cannabis og psykedeliske stoffer. Her er mye informasjon, og innimellom blir detaljrikdommen om marginale fenomener for stor. Leseren får tungt for å holde tråden. Man kan undres på hvordan forfatteren selv har orket å tråle gjennom all denne annenrangs litteraturen.

Boken kan imidlertid anbefales som en god oversikt som vil gi rusforskeren og klinikerens bredere perspektiver på sitt arbeid og litteraturviteren større forståelse for konteksten. Eller den kan være en kilde til atspredelse for de mange som ønsker å forstå en kanskje mørk, men sentral del av vår kultur.

Jørgen G. Bramness

Nasjonalt folkehelseinstitutt

En gammel dansk legebok

Bartsker HC, red

En liden bog om allehånde sygdomme

224 s. Højbjerg: Wormianum, 2002.

Pris DKK 194

ISBN 87-89531-03-5

Det er ingen hemmelighet at de paramedisinske disipliner har fått en høykonjunktur i vår tid. Homøopati og helsekost er blitt «big business». Samtidig er det pussig å se den tilsvarende stigende interessen for folke-medisin, som på sin måte er opphavet til dagens urtemedisin. Folk vil gjerne vite mer om bakgrunnen for den kuren de tar.

Den omtalte bok ble i originalutgave utgitt av bartskjærer (barberer) Hans Christensen i den sønderjydske byen Ribe i 1596, og ble ifølge den lange tittel skrevet «til menigmanns beste». På den tid fungerte barbererne som kirurger og tok seg av både skader og «utvortes» sykdommer, mens «innvortes» lidelser var gjerne forbeholdt de universitetsutdannede legene.

Boken har opprinnelig vært inndelt i kapitler om sykdommer generelt. Ifølge originalens forfatter er de påført menneskene på grunn av forfedrenes synder. Her er også avsnitt om diettråd, om forskjellige

helsebringende «vann», og endelig om urtekurer av ymse slag. Nyutgaven er heldigvis holdt på et mer moderne dansk språk, og har en rekke kommentarer og forklaringer til vanskelige ord og begreper, i tillegg til en liste over de plantene som er nevnt i teksten. Et navnerregister og et stikkordregister hører naturlig nok også med.

Etter min mening er nyutgaven forsynt med et altfor snaut innledende kapittel, som litt misvisende forklarer synet på sykdom på den tiden.

Noe informasjon om et så vidt vanskelig stoff anser jeg som høyst nødvendig og berettiget for den ikke-spesialiserte leser, da man i dag ikke uten videre forstår datidens karakteristikk av sykdommene som «varme», «kalde», «tørre» og «fuktige», i relasjon til kroppens fire kardinalvæsker; blod, slim, sort og gul galle.

Det er feil når utgiveren, som er overlege ved Rigshospitalet i København, sier at «kalde» organer hadde et underskudd av kroppsvæske. Karakteristikken må i stedet sees i relasjon til den enkelte kroppsvæskes egenskap.

Vi skjønner da bedre at f.eks. hjernen ble ansett som kald, når den ble betraktet som en slags slimproduserende kjertel, uten at det hadde noe med et eventuelt underskudd å gjøre.

Underlig nok var dette opphavet til et terapeutisk system som vi i dag vanskelig forstår, men hvor sykdom ble ansett som ubalanse mellom kardinalvæskene og hvor legens målsetting var å gjenskape denne balansen. Dette forklarer bl.a. fortidens overdrevne bruk av klyster og brekkmidler. Det er synd at dette ikke forklares bedre i boken.

I stedet får den skolerte leser glede seg over originalens tekst – samt at vi ikke lever i det 16. århundre.

Per Holck

Anatomisk institutt
Universitetet i Oslo

Klassikar i ny utgåve

Andenæs K, Molven O, Rasmussen Ø, Sandberg K, Warberg L

Sosialrett

470 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2003.

Pris NOK 498

ISBN 82-15-00387-7

Dette er sjette utgåva av eit klassisk verk innanfor sosial- og helseretten i Noreg. Boka er i første rekkje rekna på studentar på høgskuleniva innanfor helse- og sosialfaga, men målgruppa omfattar også yrkesutøvarar innanfor tenesteyting og forvaltning.

Teksten er sett saman av seks frittstående kapittel skrivne av fem forfattarar; alle juristar med godt kjennskap til aktuelle delar av det juridiske fagfeltet. Det er difor